

LA INFANTICIDA
Monòleg dramàtic en vers
[1898]

PERSONATGE ÚNIC: La Nela

Celda pobra d'un manicomi; al fons, porta barrotada de ferro, que dóna a un corredor emblanquinat. En l'angle de la dreta, el llit; escampats per l'escena, els objectes necessaris i usuals en semblants llocs. Asseguda al llit, la NELA, arrupida, el cap entre les mans i els dits crispats en la cabellera revolta. Duu camisa de drap de casa, escotada i rogenca, amb arrugues al volt del coll i amb les mànigues fins al colze, com les que usaven les pageses de cinquanta anys enrera; faldilles velles i curtetes de blavets; cotilla de setí groc fosc, que serveix de gipó i, si es vol, un mig mocador tirat al coll. Va a peu nu. És jove, està esgrogueïda i té l'esguard extraviat, de boja. Tant en la disposició de l'escena com en tot lo relatiu al personatge deu imperar el més absolut realisme. Si per a major efecte es creu convenient, durant la representació del monòleg poden passar pel fons, de tant en tant, algunes persones, com empleats del manicomi, visitants, etc., que fins poden aturar-se per un moment, silenciosos, a mirar a l'escena de la reixa estant. En llevar-se la cortina, la NELA està durant uns instants en la posició esmentada; després s'aixeca, pertorbada, fregant-se els ulls i baixa lentament

a primer terme, mirant amb rancúnia el públic. Es mourà, alçants-se, asseient-se, passejant, ad libitum, de manera que no resulti monòton ni pesat el monòleg.

Tingui's en compte que la NELA no és un ésser pervers, sinó una dona engegada per una passió; que obrà, no per sa lliure voluntat, sinó empesa per les circumstàncies i amb l'esperit empresonat entre dues paral·leles inflexibles: l'amor a Reiner i l'amenaça de son pare; aquell, empenyent-la cap a la culpa, l'altre, mostrant-li el càstig; les dues, de concert, duent-la a la follia.

¿Què hi fa, aquí, tanta gent?... Ja m'ho pensava...

Sempre, sempre el mateix!... Podien dir-me

que un cop ja fos a dins d'aquesta casa

ningú més me veuria... Era mentida...

Tots me van enganyar, tots, tots, a posta;

i don Jaume el primer, el fill de l'amo.

Aquí també, com allà dalt, me miren

i em pregunten, perseguint-me sempre...

I fins se'n riuen... Maleïts!... Ah, l'hora

(Mostrant els punys amb ràbia.)

que jo pugui fugir i a clar de lluna,

campes a través, a la masia anar-me'n...

(Amb sobtat esglai.)

¿A la masia?... Ah, no, no!... Hi ha el pare

que em caça arreu per degollar-me... Un dia...

(Amb veu baixa i aterroritzada.)

ja va mostrar-me aquella falç retorta,

més rellueta que un mirall de plata

i més fina de tall que una vimella...

Va agafar-me d'un braç amb dits de ferro,
i fent-la llampegar davant mon rostre,
«te la pots mirar bé», va dir, «la guardo
per tallar-te en rodó aqueix cap de bruixa
el dia que m'afrontis i rebaixis...

Mira-la bé, gossa bordella, i pensa
que encara tinc delit, i ella no és gansa!»...
I guaitant-me al gairell, tal com solia
d'un temps ençà, me rebotà per terra
i anà a la mola i... l'esmolà d'un aire!...

(Escarnint la fressa d'esmolat, horripilada.)

Cada xiiist!... xiiist!... me resseguia l'ànima,
de viu en viu el moll de l'os fonent-me...

(Amb espant, abaixant la veu.)

Mes... ja no hi era a temps... Ja feia dies
que havia entrat per la païssa l'altre,
i que a la gola i al barranc ens vèiem
mentre pare i germans tranquils dormien...

(Pausa breu; després, animada.)

Quan acabaven de passar el rosari
els donava el sopar tot de seguida;
i com que estaven fadigats de raure
amb la mola o el magall de primera hora,
amb l'últim mos cap a la cambra anaven
i s'adormien com infants de cria...

En oir sos rumflets, bona i descalça,
passava pel celler, a les palpentres,
atravessava per la cort dels poltres,
dava la volta al nyoc i a la porxada,

i aconseguida i tot pel gos de presa
que com anyell pertot arreu seguia,
entrava a l'hort i respirava alegre...
La celístia molts cops m'enlluernava
amb son pipellejar; i el cel, diria's
un camp sembrat d'esquerdissets de vidre...

(Amb deliqui.)

Feia una fresca i quietud més dolces!...
Si n'hi havia malgastat, d'estona,
sota la parra o el magraner!... Mes, l'altre
m'esperava allà prop, braços estesos
i un petó, i cent, i mil, a flor de llavi
per desgranar-los tots damunt mon rostre
tantost m'hi arrimés... I jo em delia,
tremolosa de por de no trobar-lo...
I a peu descalç, trescant com cabra daina
per sobre l'herba, de rosada humida,
collia al pas un gessamí, una rosa,
per dur-ho an ell, a mon Reiner... Quina ànsia,
si en fer la senya amb un xiulet de merla
a l'altra banda del barranc no oïa
una altra merla contestar joiosa!
Ja no corria, que volava, llesta
com si em xuclés de part d'allà la vida...
I... ans d'adonar-me'n, me sentia presa
en uns braços ferrenys i alhora trèmuls,
i amb mil petons al clot del coll i als llavis
i envolta en son alè, que m'abusava,
com ovella fiblada defallia...

(Pausa breu.)

I tornava a aquest món... no sé a quina hora...
quan Déu volia o quan... volia l'altre...
perquè jo no era jo... feia sos gustos,
puix era amo de mi... Si jo el volia
més que a tot lo del món!... Que abans de veure'l
semblava una bèstia salvatgina:
escopia a tothom, tirava coces,
vivía entre els garrins, en les estables,
i ni sabia enraonar... Mon pare,
poc ne feia cabal, de la mossota;
altra feina tenia amb molí i terres!
I ell... m'ho va ensenyar tot... Primer, de modos,
després, de ser endreçada i curiosa...
que, en dos mesos només, va capgirar-me
que la gent del veïnat no em coneixia.
I encara no ho sé, com vaig poder agradar-li!
No semblava sinó que a cau d'orella
me deia Déu tot lo que fer calia...

(Pausa breu.)

De cap a cap, tota la vida entera
per mon desig, fóra una nit de lluna,
que sols de nit m'era possible veure'l...
No sabia deixar-lo!... Me semblava
que per sempre, en anar-me'n, el perdria...
Tan llarg un jorn de sol a sol se'm feia
sens ell... Vint-i-quatre hores sense besos!...
Vint-i-quatre hores sens sentir sa galta
entre mos pits encloterar-se, dolça,

i ses parpelles no aclucar amb mos llavis!...
I encara volien que el deixés per sempre!
Cert dia algú li va xerrar a mon pare
que em feia amb un senyor... Algú seria
que no va estimar mai... Una animeta
seca com un buscall i que a hores d'ara
deu cremar a l'infern per la seva obra...
Perquè el mal que va fer!... Des d'aquell dia
mon pare semblà foll, guaitant-me sempre
mateix que un mal esperit, sempre grunyint-me.
Mentre a la mula i a la vaca cega
com a filles tractava amanyaguides,
tracte de mula o verra a mi em donava.
¿I tot per què?... Doncs, sols perquè l'altre era
un senyor!... Veus aquí la seva dèria!...
Com si fos, ser senyor, pecat dels grossos,
d'una mena de gent esperitada
de qui s'ha de fugir com del dimoni...
I el dimoni, talment, devia ésser
el meu Reiner segons el dir del pare...
Mes jo mai he sabut per què el temia!...
que ell valia molt més que els altres homes,
i era ardit i valent que dava enveja,
i caçava millor que el gran de casa,
i ballava amb més aire que cap jove
de cinc hores o sis a la rodona...
que prou que vaig guaitar-lo aquella vetlla
que va fer un sarau la baronessa
amb tota aquella gent de Barcelona

que l'estiuada van passar al poble...
Ell ballà tots els balls... De part de fora
prou me'l mirava jo... i amb tal família,
que no podia respirar ni fúger!...
Sinó que ell, l'endemà, ja va contar-m'ho;
que tot fou compromís, que s'avorria,
que enyorava el barranc, la pobra Nela...
I jo hauria jurat, mentre dansava,
que ho feia ben a gust... Si era més ximple!

(Pausa.)

I després, ¿ben plantat?... Més que el vicari,
aquell vicari que pel poble deien
que semblava Jesús... Doncs, ¿i bon home?...
Senyor; si ho era més!... Jo pla ho sabia,
que em donaven, molts cops, sense voler-ho,
mitges temptacions d'agenollar-me
i poc a poc resar-li parenostres
com al Sant Crist de la capella fonda!...
Semblava... ¿què us diré?... Semblava un home
diferent de tothom, d'una altra mena,
no sé com... fet de coses delicades...
que dava un bo d'estar-hi prop... Xuclava
l'enteniment i el cor amb les ninetes
talment com si fes beure seguitori...
I un li dava de grat lo que volia
fins ans que ho demanés... i ell ho pagava
amb abraçades i petons i festes
que valien molt més que camps i vinyes,
puix mataven de goig i retornaven...

Si tardava a venir i jo li ho deia,
m'estroncava la queixa a flor de llavi
i em resava a l'orella lletanies
en una llengua que no sé quina era...
La més dolça, ben cert, de les que es parlen...
La llengua que no saben els pagesos,
puix a dins del molí mai l'he sentida,
i això que el pare diu que s'hi ajusten
tots els millors hereus de l'encontrada.

(Amb mofa i desdeny.)

Tots els millors hereus!... Deixeu-me riure!
Tots els millors hereus... Fadrins de poble
amb el xavo, el clavell rera l'orella,
el cigaló pudent sempre a la boca,
la camisa confosa i destenyida
i els braços plens de pèls... Galants persones!...
Me feien sobrecor... Si s'acostaven
era per dir amb renecs i coses lletges:
«Si aniràs el diumenge a ballar a l'era,
a fora, amb el jovent o a jugar a cartes...»
I contaven foteses, presumint-se,
mirant-me d'alt a baix amb aires d'amo,
rublerts de vanitat, els ulls mig closos,
igual, igual, que donya Restituta,
l'esllanguida senyora baronessa...
¿I per fer-me una festa?... Ja se sabia!
Me clavaven pessic o garrotada,
que perdia, molts cops, el món de veure...

(Amb ira i fàstic.)